

SISEMINISTEERIUM

Lp vandeadvokaat Sander Potisepp
sander.potisepp@namm.ee
Advokaadibüroo Küllike Namm

Teie: 23.12.2024 nr

Meie: 29.01.2025 nr 2-1/897-2

Vastus kirjale

Olete meile saatnud 23. detsembril 2024. a e-postiga nõudekirja (edaspidi *kiri*). Kuna kiri on esitatud peale tööpäeva lõppu, siis on see registreeritud 27. detsembril 2024. a. Kiri käsitleb sideandmete siseriikliku regulatsiooni murekohti. Nimetame sideandmeid edaspidi (elektroonilise) side tehnilisteks andmeteks, et oleks paremini mõistetav, et tegemist ei ole telefonikõne või sõnumi sisu andmetega¹.

Sarnaselt Teie kirjas esile tooduga, on kindlasti ka riigi huvi, et elektroonilise side seadus (edaspidi *ESS*) oleks kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Samas tuleb arvestada, et kõnealuste andmete kasutamine süütegude ennetamiseks, tõkestamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks on ka täna olulise tähtsusega. Seetõttu jätkub riigiasutuste diskussioon leidmaks tasakaalu avaliku võimu teostamise ja sellega kaasneva üksikisiku õiguste piiramise vahel.

Vastuseks Teie kirjale selgitame side tehniliste andmete säilitamise nõudeid ja nende töötlemise võimalikkust ESS-i tähenduses.

Side tehniliste andmete säilitamise kohustus tulenevalt ESS-i §-st 111¹ on vastaval teenuse osutajal ehk sideettevõtjal: viidatud paragrahvi lõige 2 reguleerib telefoni- ja mobiiltelefoniteenuse ning telefonivõrgu ja mobiiltelefonivõrgu teenuse osutaja andmete ja lõige 3 reguleerib interneti-ühenduse, elektronposti ja interneti-telefoni teenuse osutaja andmete säilitamist. Andmete säilitamise tähtaeg on mõlemal juhul sama – üks aasta ning täiendav kohustus on, et neid andmeid tuleb säilitada Euroopa Liidu territooriumil. Oluline on märkida, et ESS-ist tulenevalt säilitavad neid andmeid sideettevõtjad ning riigil ei ole loodud vastavat andmekogu.

Riik on ette näinud ka täiendavad meetmed andmete kasutamise piiramiseks - sideettevõtjate säilitatavaid andmeid saab riik kasutada väga kindlates menetlustes ning ligipääsuks ei piisa lihtsalt põhjendatud taotluse esitamisest vaid sellele eelneb täiendav menetlus põhjendatuse kontrolliks - nt kriminaalmenetluses tuleb kriminaalmenetluse seadustiku § 90¹ lõike 2 kohaselt saada kohtueelses menetluses eeluurimiskohtuniku luba või kohtumenetluses kohtu luba. Julgeolekuasutusele annab loa julgeolekuasutuse juht julgeolekuasutuste seaduse § 27 lõike 3 alusel. Jälitusasutus saab side tehnilisi andmeid kasutada ESS § 111¹ lõikes 11 punktis 6 loetletud eriseaduses sätestatud juhtudel ja korras (nt politsei peab lähtuma politsei ja piirivalve seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku vastavatest sätetest). Seega ühest küljest on

¹ Side tehnilised andmed on näiteks kõne algus- ja lõpuaeg, telefoninumbrid, mille vahel ühendus loodi, seadme asukoht kõne või sõnumi saatmise ajal ja internetiühenduse andmed (nt IP-aadress).

seadusandja pannud sideettevõtjatele kohustuse isikute liiklus- ja asukohaandmete kogumiseks, teisalt nendele juurdepääsule on kehtestanud täiendavad kaitsemeetmed.

Väheoluline ei ole põhjus, milleks Siseministeeriumi valitsemisala asutused neid andmeid kasutavad – eelkõige raskete kuritegude ennetamiseks, tõkestamiseks ja uurimiseks. Seega nende andmete säilitamise ja kasutamise lubatavus mängib olulist rolli inimeste turvalisuse ja julgeoleku tagamisel. Ka suureneb kuritegevuse osakaal digitaalmaailmas ning seal toimuvate kuritegude menetlemisel või nende ärahoidmisel on side tehnilised andmed hindamatu väärtusega.

Eeltoodust nähtub, et Teie andmeid säilitab sideettevõtte 1-aastase tähtajaga, avaliku võimu teostamiseks on nende andmete töötlemine õigusaktides reguleeritud ning ettenähtud menetluskorda järgimata neid andmeid töödelda ei saa. Kinnitame, et Siseministeerium teeb koostööd teiste valitsusasutustega, et ESS-i nõuded oleksid kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, kuid samal ajal ei tohi kannatada meie igapäevane julgeolek ja turvalisus.

Selle asemel, et otsida tasakaalu privaatsusõiguse ja õiguskaitseasutuste vajaduste vahel, tuleb rõhutada, et kaaluda tuleb siiski privaatsusõigust versus igäühe õigust elule, isikupuutumatusel, igäühe õigust omandi kaitsele, tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, laste õigustele ja turvalisusele. Ühelgi politseiametnikul ei ole tema enda jaoks avaliku korra rikkuja elektroonilise side tehnilisi andmeid vaja, ühelgi õiguskaitseasutusel ei ole asutuse enda jaoks neid andmeid vaja, ka riik ei soovi neid andmeid põhjuseta töödelda. Küll aga on riigi elanikel vaja, et tagatud oleksid turvalisus, õiglus ja õigusriiki austava ühiskonnakorralduse püsimine. Eelkirjeldatu tagamiseks on riigis loodud pädevad asutused, kellele tuleb ülesannete täimiseks anda piisavad vahendid, seda veelgi enam tänases kõrgendatud julgeolekuohu olukorras.

Lõpetuseks märgime, et Siseministeerium esitas Teie kirjas toodule selgitused osas, kes on kohustatud sideandmeid säilitama ning kuidas on reguleeritud juurdepääs sideandmetele. Teie riigivastutuse seaduse alusel mittevarelise kahju hüvitamise nõudele vastab Justiits- ja Digiministeerium.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Teadmiseks: Justiits- ja Digiministeerium

Kertu Nurmsalu 6125084
kertu.nurmsalu@siseministeerium.ee